

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Сич Тетяни Володимирівни**

на дисертаційну роботу Бойко Марії Миколаївни

**«Теоретико-методичні засади управління якістю професійної підготовки
майбутнього вчителя в педагогічних університетах»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.06 – Теорія та методика управління освітою**

Дисертація Марії Миколаївни Бойко відрізняється високим рівнем актуальності й порушує одну з надзвичайно важливих проблем для сучасного розвитку українського суспільства – підвищення якості підготовки майбутніх вчителів у педагогічних університетах, яка набуває все більшої значущості у контексті суспільно-політичної, соціально-економічної, культурної розбудови. В цивілізаційному аспекті освіта розглядається як важливий чинник, який визначає темпи розвитку країни. Підвищення якості освіти стає пріоритетним напрямом освітньої політики більшості країн світу, зокрема України, що зумовлює необхідність першочергового удосконалення управління підготовкою майбутніх вчителів, спроможних забезпечити якість освіти відповідно до сучасних вимог та європейських стандартів.

Проведене дослідження здійснене відповідно до плану науково-дослідної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за темою *«Теоретичні та методичні засади підготовки педагогічних та наукових кадрів до інноваційної діяльності в закладах освіти»* (державний реєстраційний номер 0120U101844). Тему дисертації затверджено Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 9 від 23 січня 2024 р.).

Представлена до захисту робота є цілісним системним дослідженням, науковий апарат якого віддзеркалює його логіку. Відзначимо логічний взаємозв'язок у викладенні автором тез щодо необхідності розв'язання існуючих суперечностей, актуальності теми дослідження. Тема, мета, задачі, об'єкт і предмет дослідження повно відображають проблему, що досліджується.

Структура дисертації охоплює головні складові елементи окресленої проблеми та побудована відповідно до мети та завдань роботи.

Відповідно до мети дослідження дисертанткою обґрунтовано систему методів дослідження. Провідними серед них стали такі – термінологічний, контекстний, історичний, порівняльний аналіз; системний аналіз та синтез; абстрагування; узагальнення провідного досвіду; екстраполяція та прогнозування; спостереження; опитування та самооцінювання; моделювання; теорії логарифмів, кваліметрії, графів та алгоритмів; експертні оцінювання; критеріальний аналіз ефективності; методи інтерпретації, узагальнення; методи математичної статистики. Саме така система методів у поєднанні різних видів теоретичного аналізу, емпіричних методів, методів математичної статистики із ретроспективним аналізом власного професійно-педагогічного наукового управлінського досвіду дозволила М.М. Бойко реалізувати мету та завдання дослідження.

Різноманітністю відрізняється джерельна база дослідження, яка складається з 526 джерел, з яких 80 – іноземними мовами. Авторка аналізує монографії, дисертації, статті, посібники вітчизняних і зарубіжних науковців за проблемою дослідження, аналітичні звіти, стандарти, нормативно-правову документацію, яка регламентує науково-педагогічну діяльність, що дозволяє їй всебічно розглянути проблему дослідження, зробити обґрунтовані висновки.

Виконане дослідження відрізняється широкою апробацією його результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (17); міжнародних форумах (2); міжнародних, всеукраїнських,

регіональних семінарах і читаннях (6). Результати дослідження також висвітлено у вітчизняних й зарубіжних монографіях (3), у виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз Scopus, Web of Science (6), наукових виданнях іноземних держав (8) та наукових фахових виданнях України (20), у навчально-методичних посібниках (3) та у 5 публікаціях, які додатково відображають результати дисертації (с. 19-30 дис.).

Яскравим свідченням наукової культури дисертантки є ретельний понятійно-термінологічний аналіз основних понять за проблемою дослідження, на основі якого удосконалено формулювання понять «місія сучасного університету», «стратегія розвитку закладу вищої освіти» та уведено до термінологічного апарату науки управління в системі освіти дефініцій: «людиновимірність якості сучасної освіти», «партесне управління вищою освітою», а також обґрунтовано необхідність та розкрито сутність і специфіку означених принципів нового педагогічного підходу «Інноваційної трансформації життєдіяльності педагога в освітньому середовищі в епоху цифровізації».

До вагомих досягнень дослідження відносимо: обґрунтування концептуальної моделі системи управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя в педагогічних університетах; формулювання положень й обґрунтування принципів методологічного специфічного педагогічного підходу «Інноваційної трансформації життєдіяльності педагога в освітньому середовищі в епоху цифровізації» як нової науково-методологічної основи сучасних наукових досліджень у галузі управління якістю педагогічної освіти; обґрунтування Інституційної моделі системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в педагогічному університеті; обґрунтування інтегральних критеріїв оцінки рівнів ефективності застосування Інституційної моделі системи внутрішнього забезпечення якості освіти в середовищі педагогічного університету; обґрунтування критеріїв, показників і рівнів управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя.

Як позитивну рису роботи відзначимо практичне спрямування одержаних результатів. Дисертаційна робота містить значні наукові доробки, які стануть вагомим внеском у вирішення важливої наукової проблеми управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя в педагогічних університетах України, та можуть слугувати орієнтиром для вдосконалення управління освітньо-науковою сферою в умовах європейської інтеграції. Практичне значення дослідження полягає також в створенні та запровадженні в освітній процес комплексу навчально-методичних матеріалів для професійної підготовки майбутніх учителів, науково-педагогічних кадрів та керівників структурних підрозділів ЗВО, дидактичного інструментарію, діагностичних методик тощо, які наведені у ґрунтовних додатках до дисертації (окремий том с. 563-566; 571-717).

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження підтверджується впровадженням основних розробок дисертації в практику управління вітчизняних педагогічних університетів та Американських Радах з міжнародної освіти за сприяння Посольства США в Україні (відділу преси, освіти та культури), про що свідчать представлені довідки.

Зміст дослідження характеризується науковим стилем викладання. Логічний зв'язок і послідовність є особливістю всіх розділів і підрозділів дисертації. Глибоке й системне вивчення проблеми надали можливість авторці зробити аргументовані висновки до розділів та загальні висновки, які відповідають поставленій меті й найважливішим положенням рецензованого дослідження.

Зазначимо коректне і доцільне подання таблиць і схем у тексті дисертації, зокрема чітку структурованість та обґрунтованість обраної методики аналізу й узагальнення документів, наочність представлення результатів, точність посилань на джерела і власний доробок автора. Таблиці і схеми супроводжуються науковими поясненнями та висновками в тексті дисертації. Ці матеріали можуть бути корисними для науковців у процесі

дослідження споріднених проблем, для викладачів відповідних дисциплін, а також для управлінців-практиків.

Автореферат і наукові публікації М.М. Бойко повністю відображають основні положення і висновки, викладені в тексті дисертації. Вони підтверджують відповідний чинним вимогам науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи. Дисертація відрізняється науковою новизною, має безперечну теоретичну і практичну значимість. Дисертантка досягла мети дослідження, виконала всі дослідницькі завдання. Отже, аналіз дисертації свідчить, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, зазначимо дискусійні питання.

Основні зауваження по роботі зводяться до наступного:

1. У п.1.2 «Соціально-педагогічні детермінанти системи управління якістю вищої освіти» на сторінках 90-92 наведено особливості і риси головних груп внутрішніх чинників гарантій якості ЗВО – освітнього процесу, студентів, викладачів, менеджменту ЗВО. Серед них переважають проблемні і негативні. Однак при цьому не аргументовано, якими методами отримані ці дані. Зокрема, на основі яких даних констатовано низький рівень професійної підготовки менеджерів у складі керівництва на всіх рівнях (с. 92).

2. У дисертації задекларовано і наведено слушний матеріал про людиноцентричний та аксіологічний підходи як орієнтири стратегічної побудови індивідуальної освітньої траєкторії професійної самореалізації майбутнього вчителя (п. 2.1). Названі підходи розкриті досить детально. Однак, на наш погляд, їх роль у побудові індивідуальної траєкторії окреслена лише у загальних рисах.

3. В другому розділі роботи пункт 2.3. автор ґрунтовно пояснює необхідність застосування рефлексивного і програмно-цільового підходів щодо управління якістю підготовки майбутнього вчителя на третьому рівні

Факультет, але не пов'язує принципи цих підходів «Гармонійної єдності когнітивно-емоційно-конативної цілісності людини», «Орієнтації на особистісне зростання суб'єктів освітнього процесу», «Координації діяльності суб'єктів управління» та «Оптимізації програми дій на ґрунті управлінських рішень» в аспекті конкретизації сутності механізмів розвитку викладацької майстерності в освітньому середовищі ЗВО.

4. Назва третього розділу «Організаційно-методичні засади системи управління якістю підготовки майбутнього вчителя в педагогічних університетах» с. 17 реферату), а у змісті цього розділу в рефераті конкретизовано організаційно-методичне забезпечення концептів моделі системи управління якістю підготовки майбутнього вчителя. Тобто, не засади, а забезпечення.

5. Хоча робота містить детальний огляд сучасних українських і міжнародних досліджень, більше уваги можна було б приділити порівняльному аналізу конкретних моделей управління якістю освіти в педагогічних закладах Європи, США чи Азії. Це допомогло б підкреслити унікальність запропонованої моделі та продемонструвати її потенційну універсальність.

Зроблені зауваження не зменшують наукового значення дисертаційного дослідження і не впливають на його беззаперечну позитивну оцінку. Рецензована дисертація є самостійною завершеною науковою працею, яка відкриває новий, актуальний, затребуваний суспільством і державною політикою в галузі освіти напрям впливу розвитку методології на практику управління. На підставі проведеного аналізу можна констатувати, що результати мають наукову новизну, теоретичну й практичну значущість, є вірогідними і важливими для педагогічної науки.

Загальний висновок: актуальність теми дослідження, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих результатів, висновків та практичних матеріалів, ступінь наукової новизни, теоретична та практична значущість, стиль викладення матеріалу та

оформлення рукопису й автореферату дають підстави стверджувати, що дисертаційна робота відповідає Дисертація відповідає пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197, від 03.05.2024 № 507 (зі змінами), що дає підстави для присудження Бойко Марії Миколаївні наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри публічної служби й
управління навчальними закладами
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Тетяна СИЧ

Підпис *Сич Тетяна*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів *Сич Тетяна*
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

